

Cirkulärnr: 1995:64
Diariernr: 1995:0613
Handläggare: Gösta Pellbäck
Avdelning/sektion: Plan- och miljösektionen
Datum: 1995-03-02
Mottagare: Kommunstyrelsen
Planfrågor, Stadsbyggnad, Bygglov
Kultur
Rubrik: Kommunernas verksamhet med ortnamn och adresser

Handläggare:
Gösta Pellbäck/EW

1995-03-02

Kommunstyrelsen
Planfrågor, Stadsbyggnad, Bygglov
Kultur

Kommunernas verksamhet med ortnamn och adresser

Allmänt

Kommunerna har av praxis en relativt omfattande ortnamnsverksamhet (gatu-/vägnamn, belägenhetsadresser i övrigt, kommundelar, barnstugor m m). Enligt fastighetsregisterkungörelsen 1974:1059 är det kommunerna som sätter namn på kvarter.

Svenska Kommunförbundet har tillsammans med ett antal experter inom området utarbetat en skrift med titeln "Ortnamn - Namngivning och namnskick i kommunerna". Syftet med denna som utkom 1989 var i första hand att uppmärksamma kommunerna på vikten av att göra en allsidig prövning innan beslut fattas om nya ortnamn. Särskilt betonades förhållandet att ortnamn är bärare av vårt kulturarv.

Dessförinnan hade ortnamnsutredningen 1982 avlämnat sitt betänkande "Ortnamns värde och vård" (SOU 1982:45). Utredningens förslag till en lag om ortnamn genomfördes inte. Däremot inrättades ett Ortnamnsråd vid Lantmäteriverket. Svenska Kommunförbundets representant i Ortnamnsrådet är Kerstin Lundberg, Kultur- och fritidssektionen.

Regeringen tillsatte 1994 Kulturarvsutredningen (Ku 1994:09). Kulturarvsutredningen ska enligt sina direktiv bl a undersöka behovet av en lagstiftning till skydd för ortnamnen.

Det är väsentligt att kommunerna i sin ortnamnsverksamhet utnyttjar den kompetens som finns inom ortnamnsarkiven, länsmuséerna, hembygdsrörelsen m fl organisationer inom det kulturhistoriska området.

Ortnamn och adresser på landsbygden

Kommunerna svarar sedan länge för belägenhetsadresser inom tätorterna. En belägenhetsadress består där normalt av ett ortnamn (gatu-/vägnamn) och ett nummer.

Problem uppstod emellertid när Posten började ersätta det gamla postlådesystemet och på många håll föreslog ett system med vägnamn och nummer även på landsbygden. Detta har väckt stark kritik, bl a i Ortnamnsrådet.

Som en följd härav genomfördes 1991 i Köping, ett försök att lösa adressfrågan utanför tätorterna. Försöket påvisade behovet av att åstadkomma samma allsidiga prövning där som den kommunerna svarar för i andra ortnamnsfrågor. Fortsatta överläggningar med Posten utmynnade 1994 i ett normalavtal mellan Svenska Kommunförbundet och Posten Distribution AB (cirkulär 1994:153). Normalavtalet klarar ut ansvarsfördelningen mellan Posten och kommunen och slår fast att det ankommer på kommunerna att åsätta belägenhetsadresser även på landsbygden och att Posten i normalfallet ska använda dessa som utdelningsadresser.

Under hösten 1994 har Svenska Kommunförbundet i samarbete med länsförbunden genomfört konferenser med kommunerna. På dessa konferenser har även representanter från Posten och CFD medverkat. Företrädare för hembygdsrörelsen, länsmuséerna, skatteförvaltningen m fl har ofta deltagit. Syftet med konferenserna har varit bl a att poängtera betydelsen av att kommunerna anpassar adresseringssystemet på landsbygden till rådande lokala förhållanden och iakttar god ortnamnsred. Dessutom har det funnits ett behov att diskutera formerna för fortsatt samverkan mellan kommunerna och Posten grundad på det träffade normalavtalet.

Under 1994 har på olika sätt uttrycks en oro över att pågående adressaktiviteter på landsbygden skulle kunna leda till att gamla by- och gårdsnamn försvinner ur språkbruket.

Representanter för Sveriges Hembygdsförbund och Svenska Kommunförbundet träffades 1994-11-08 för överläggningar angående bl a pågående aktiviteter inom adressområdet.

Ortnamnsrådet har flera gånger tagit upp detta och antog vid sitt sammanträde 1994-11-10 följande uttalande. "Posten och kommunerna har ett gemensamt ansvar för att de kulturhistoriskt värdefulla by- och gårdsnamnen hålls levande i postadresserna på landsbygden. Det är därför synnerligen angeläget att det i alla direktiv och i all information till allmänheten tydligt framgår att dessa adresser i första hand ska innehålla by- och gårdsnamn. Det är också av högsta vikt att de begrepp som förekommer är så klara som möjligt. Sålunda har termen traktnamn en administrativ användning i fastighetsregistret och måste, om den alls ska nyttjas i dessa sammanhang, definieras så att den inte ger upphov till missförstånd."

Även i riksdagen har frågan uppmärksamats både i kulturutskottet och som enkel fråga till kommunikationsministern.

Kulturarvsutredningen har i skrivelse 1994-12-06 till Posten understrukit vikt av att beakta de kulturhistoriska kraven i adresseringsverksamheten. Skrivelsen har tillställts bl a Svenska Kommunförbundet för kännedom. Posten har sedermera uttalat att inte i fortsättningen på egen hand agera när det gäller nya adresser på landsbygden. Detta uttalande har samma innebörd som det ovan beskrivna normalavtalet mellan Svenska Kommunförbundet och Posten.

Vad händer nu?

Svenska Kommunförbundet vill genom detta cirkulär uppmärksamma kommunerna på vikten av att i verksamheten med ortnamn och adresser iaktta en god ortnamnsred. Kommunerna förutsätts upprätthålla goda kontakter och samråda med expertis på området.

Ortnamnsexperter finns vid de fyra arkiven inom myndighetens- och folkminnesinstitutet, Ortnamnsarkivet i Uppsala, Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Dialekt-, ortnamns- och Folkminnesarkivet i Göteborg och Dialekt-, ortnamns- och Folkminnesarkivet i Umeå.

Det finns fortfarande ett antal intressen som ställer krav på lämplig adressering på landsbygden.

En översyn görs fortfarande av flödet av adressinformation i statliga system. Syftet är att låta adressregistret i fastighetsdatasystemet leverera in data för att effektivisera detta flöde. Förutsättningen är att kommunerna tecknar avtal med CFD om att heltäckande svara för belägenhetsadresserna i kommunerna.

Förslaget om ett lägenhetsregister med anknytning till basregistret över byggnader i fastighetsdatasystemet förväntas bli genomfört.

Lägenhetsregistret förutsätter att belägenhetsadresser har åsatts byggnaderna. I förslaget om ett lägenhetsregister har frågan om en författningsreglerad skyldighet för kommunerna att svara för adresserna förts fram. Förbundet har avstyrkt detta förslag och anser att kommunernas roll bör bygga på frivillighet och avtalsreglering.

Efter propåer bl a från Posten pågår ett arbete med standardisering inom adressområdet.

Kulturarvsutredningen kommer att via enkäter till landets kommuner kartlägga den kommunala ortnamnsverksamheten.

Kommunerna arbetar tillsammans med länsförbunden och Posten med att utgående från normalavtalet utforma lämpliga avtal om samverkan. För kommunerna är det väsentligt att kunna avgiftsfinansiera aktuell verksamhet.

Sammanfattningsvis finns det anledning att i kommunerna uppmärksamma de från olika håll framförda kraven på ortnamnsverksamheten och aktiviteter inom adressområdet.

Frågor med anledning av detta cirkulär kan besvaras av Gösta Pellbäck, tfn 08-772 41 70 eller Kerstin Lundberg, tfn 08-772 43 07.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Plan- och miljösektionen

Rolf A Karlson

Gösta Pellbäck